

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2022-04-14

Diarienummer:
ALN-2022-00093

Handläggare:
Ola Hansson

Reviderad riktlinje för individuellt förskrivna hjälpmedel till personer över 21 år

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** anta den nya riktlinjen för individuellt förskrivna hjälpmedel för personer över 21 år
2. **att** hjälpmedel ska kunna förskrivas inom följande produktområden: Personlig medicinsk behandling, Personlig vård, Förflyttning, Hjälpmedel i hushållet, Utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler, Kommunikation, information och varseblivning samt Hantering och transporter av produkter
3. **att** inte införa avgifter för hjälpmedel
4. **att** uppdra åt förvaltningen att vidta nödvändiga åtgärder för efterlevnad av riktlinjen, samt
5. **att** förvaltningen inom 6 månader ska återrapporera till äldrenämnden hur implementeringen av riktlinjen fortskrider.

Ärendet

Handlingen *Riktlinje för individuellt förskrivna hjälpmedel för personer över 21 år* har omarbetats utifrån aktuell lagstiftning, kommunala styrdokument och erfarenheter sedan föregående riktlinjen togs i bruk 2017.

Beredning

Riktlinjen har tagits fram av hjälpmedelsansvarig med stöd av andra tjänstepersoner med rehabkompetens inom vård- och omsorgsförvaltningen, däribland medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR).

Föredragning

Hjälpmedel är ofta en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna fungera i sin miljö, vara aktiva och delta i samhällslivet. Sedan Ädel-reformen ansvarar Uppsala kommun för att tillgodose behov av hjälpmedel för personer över 21 år när det gäller rörelse/förflyttning, personlig vård och kognition. Hjälpmedel för rörelse/förflyttning, personlig vård och kognition för personer under 21 år samt ortopedtekniska hjälpmedel, medicinsk apparatur i hemmet, hjälpmedel för syn och hörsel för personer i alla åldrar ansvarar Region Uppsala för. Förskrivare av hjälpmedel är arbetsterapeuter, fysioterapeuter/sjukgymnaster och sjuksköterskor hos samtliga utförare av hälso- och sjukvård på uppdrag av äldre- och omsorgsnämnderna samt Region Uppsala.

Förskrivning av hjälpmedel är en hälso- och sjukvårdsinsats som lyder under hälso- och sjukvårdslagen. Därmed ska den som har det största behovet ges företräde till insatsen. Under pandemin har det, på grund av logistikstörningar globalt och stora sjuktal bland förskrivare och personal inom hjälpmedelsverksamheten, blivit tydligt att vi inte kan vara säkra på att alltid kunna uppfylla alla de behov som i normala fall uppfylls. Därför har riktlinjen ett tydligare fokus på prioriteringar för att ge förskrivare stöd ifall val måste göras mellan vilka insatser som ska utföras.

I den tidigare riktlinjen från 2017, liksom den nu föreliggande, beslutar nämnderna vilka hjälpmedel som kan förskrivas utifrån produktområden enligt ISO 9999 (internationell klassificering av hjälpmedel). Inom dessa produktområden väljer sedan hjälpmedelsverksamheten i samverkan med tjänstepersoner vilka produktgrupper som ska tillhandahållas i hjälpmedelssortimentet för att tillgodose de basala behoven hos hjälpmedelsanvändare. Tjänstepersoner i vård- och omsorgsförvaltningen kan också, utifrån förändringar på marknaden, besluta om att produktgrupper övergår från att vara möjliga att förskriva till att ses som ett egenansvar. Detta har skett under senare år då till exempel tyngdtäcken och griptänger tagits ur det förskrivningsbara sortimentet. Tjänstepersoner i samråd med hjälpmedelsverksamhet, brukarorganisation och förskrivare kan även tillföra hjälpmedel till sortimentet inom beslutade produktområden utifrån förändringar på marknaden och teknisk utveckling.

I stort täcker produktområdena som beslutades i riktlinjen från 2017 de mest angelägna behoven och harmonierar därmed med hälso- och sjukvårdslagen. I enstaka fall har det dykt upp ärenden där riktlinjen inte medger förskrivning men där behoven är minst lika angelägna som i många andra fall. Dessa ärenden har oftast rört sig om s.k. ätapparater (som ordnas under ”15 – Hjälpmedel i hushållet” i ISO 9999) som används av personer med nedsatt eller ingen funktion i armar och händer för att kunna äta självständigt. I de fall detta hjälpmedel fungerar som det är tänkt bidrar det till en avsevärt ökad självständighet och integritet för användaren. Det är också kostsamt ifall den enskilde ska bekosta det själv och det riskerar därför att bli ojämnt ifall det klassas som egenansvar. Införandet av området stöder även nämndens åtgärd i verksamhetsplan att skapa förutsättningar för innovation. Därför läggs produktområdet ”15 – Hjälpmedel i hushållet” till i listan över hjälpmedelsområden.

Ekonomiska konsekvenser

Förskrivning inom det tillagda produktområdet har inte förutsättning att ske mer än en gång per år då behoven i kommunen inte är större än så. Inköpskostnad för hjälpmedlet är cirka 40 000 kr. Samtidigt togs ett flertal hjälpmedel ur sortiment under 2021 vilket innebar minskade kostnader för nämnden med cirka 300 000 kr årligen.

Hjälpmedlet kommer att bidra till ökad självständighet hos den enskilde vilket kan innebära minskat behov av andra insatser från kommunen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 14 april 2022
- Bilaga, Riktlinje för individuellt förskrivna hjälpmedel för personer över 21 år

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Omsorgsnämnden, Äldrenämnden

Dokumentansvarig:
Hjälpmedelsansvarig

Datum:
ÅÅÅÅ-MM-DD

Diarienummer:
ALN-2022-00093

Riktlinje för individuellt förskrivna hjälpmedel för personer över 21 år

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning.....	4
Syfte.....	4
Omfattning	4
Definitioner och begrepp	4
Lagbestämmelser och krav	6
Hälso- och sjukvårdslagen SFS 2017:30 (HSL)	6
EU-förordning om medicintekniska produkter MDR 2017/745	6
Socialstyrelsens föreskrifter HSLF-FS 2021:52	6
Patientlagen SFS 2014:821	6
Socialstyrelsens föreskrift om egenvård SOSFS 2009:6.....	6
Prioriteringar	7
Nationell prioritering.....	7
Prioritering inom Uppsala kommun	7
Ansvar.....	8
Socialstyrelsen.....	8
Läkemedelsverket.....	8
Inspektionen för vård och omsorg (IVO)	8
Region Uppsala.....	8
Den kommunala sjukvårdshuvudmannens ansvar	8
Enheten HULs ansvarsområde	9
Uppsala drifts ansvarsområde.....	9
Hjälpmedelsansvarig	9
Vårdgivarens ansvar	9
Verksamhetschefens ansvar	10
Förskrivarens ansvar	10
Vård- och omsorgspersonalens ansvar.....	10
Den enskildes ansvar	11
Tillverkarens/leverantörens ansvar	11
Skolhjälpmedel för vuxna.....	11
Hjälpmedel på arbetsplatsen.....	11
Förskrivningsprocessen	12
Utprovning, val och anpassning av hjälpmedel.....	12
Särskilt hjälpmedelsärende och hjälpmedelsgrupp	12
Specialanpassning	12
Uppföljning, utvärdering och byte av hjälpmedel.....	13
Tillbud och avvikelshantering.....	13
Skydds- och begränsningsåtgärder	13
Placering av hjälpmedel	13
Återställning.....	13

Hjälpmedel för anhörig.....	14
Överklagansrätt	14
Särskilda regler	14
Regler gällande vistelse- och bostadsort.....	14
Fritidsboende, allmänna utrymmen	14
Hjälpmedel till enskilda som inte är folkbokförda i Uppsala kommun	14
Utländsk medborgare som vistas i Uppsala kommun.....	15
Förskrivning inom produktområden	16
Produktområden enligt ISO 9999	16
Referenser.....	17
Bilaga 1	18
Bilaga 2.....	19
0912 Hjälpmedel vid toalettbesök.....	21

Inledning

Förskrivning av hjälpmedel är en hälso- och sjukvårdsinsats. Uppsala kommun har som sjukvårdshuvudman skyldighet, enligt Hälso- och sjukvårdslagen, att ansvara för rehabiliteringsinsatser som inkluderar individuellt förskrivna hjälpmedel. Hjälpmedel är ofta en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna fungera i sin miljö, vara aktiva och delta i samhällslivet.

Syfte

Riktlinjen ska vara ett verktyg för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får en likvärdig och jämställd bedömning och trygg tillgång till individuellt förskrivna hjälpmedel inom Uppsala kommun samt att tydliggöra ansvar och därmed främja patientsäkerheten.

Omfattning

Riktlinjen omfattar individuellt förskrivna hjälpmedel för förflyttning, personlig vård och kognition till personer från 21 års ålder, folkbokförda i Uppsala kommun. Den riktar sig främst till de som förskriver dessa hjälpmedel.

Ett hjälpmedel per användningsområde kan förskrivas och ett boende utrustas. Undantag från detta kan göras vid angelägna funktionella eller sociala skäl (t.ex. under en övergångsperiod vid flytt mellan boendeformer).

Definitioner och begrepp

I riktlinjerna används nedanstående benämningar enligt följande definition:

Den enskilde – person som får ett hjälpmedel individuellt utprovat och förskrivet

HUL – (Enheten Hjälpmedel i Uppsala län) hjälpmedelsverksamhet inom Uppsala kommun som tillhandahåller avancerade hjälpmedel och tjänster runt dessa enligt samverkansavtal inom det länsgemensamma samarbetet Hjälpmedel Uppsala län mellan länets kommuner (exklusive Älvkarleby)

Förskrivare – Förskrivare av hjälpmedel för kommunens medborgare är legitimerade sjuksköterskor, arbetsterapeuter och sjukgymnaster/fysioterapeuter som har genomgått Uppsala kommuns grundutbildning för att få förskrivningsrätt.

Förskrivning av hjälpmedel - åtgärd för att förse en person med hjälpmedel för att underlätta det dagliga livet. Innefattar följande delar:

- Bedöma behov av insatser
- Prova ut och välja lämplig produkt
- Vid behov initiera specialanpassning
- Informera, instruera och träna
- Följa upp och utvärdera funktion och nytta

Hjälpmedel – medicinteknisk produkt som kräver legitimerad personals särskilda kompetens för bedömning och utprovning. Hjälpmedel ska kompensera, förbättra eller vidmakthålla funktion och förmåga samt förebygga framtida förluster av funktion och förmåga

Hjälpmedelsansvarig – Tjänsteman med övergripande ansvar för hjälpmedelsfrågor i kommunen

Hjälpmedelsgrupp – grupp i Uppsala kommun består av erfarna förskrivare med kompetens inom olika produktområden

ISO kod/ISO 9999 – internationell klassificering av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning, där tillverkaren kan klassificera produkten utifrån syftet med användningen. Klassificeringen enligt ISO 9999 avgör oftast om en produkt kan förskrivas som hjälpmedel eller inte

Konsumentprodukt – produkter som av tillverkaren inte tagits fram för att användas i hälso- och sjukvårdsverksamhet eller av personer för att kompensera en funktionsnedsättning

Portalen – digitalt system som används av förskrivare för beställning av hjälpmedel. Används också för lagerhantering av hjälpmedel som används i Uppsala kommun och inom HUL-samarbetet, samt för registrering, spårbarhet och annan administrativ hantering av hjälpmedel och förskrivare

Rehabilitering – insatser som ska bidra till att en person med förvärvad funktionsnedsättning, utifrån dennes behov och förutsättningar, återvinner eller bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga. Insatserna ska också skapa goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhället

Sjukvårdshuvudman – Regioner och kommuner är huvudmän för hälso- och sjukvården

Sortimentsgrupp – En grupp bestående av utsedda representanter för brukarorganisationerna, hjälpmedelsförskrivare, hjälpmedelskonsulent och hjälpmedelstekniker som i samband med upphandling bedömer och utvärderar hjälpmedelssortimentet inom en viss kategori av hjälpmedel utifrån olika aspekter (kvalitet, funktion etc.) i syfte att säkerställa och utveckla kvalitet och kostnadseffektivitet inom området

Uppsala drift (UD) – enhet inom Uppsala kommun som stöttar förskrivare och levererar K-hjälpmedel till kommunens verksamheter

Vårdgivare – i lagen avses statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för, samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård

Vårdverksamhet – samtliga verksamheter där omsorgsnämnden eller äldrenämnden är sjukvårdshuvudman

Lagbestämmelser och krav

Följande lagar och förordningar har förskrivare och andra aktörer som hanterar hjälpmedel att förhålla sig till:

Hälso- och sjukvårdslagen SFS 2017:30 (HSL)

Reglerar sjukvårdshuvudmännens ansvar att tillhandahålla hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. I lagen framhålls att god tillgång till väl fungerande hjälpmedel är en grundläggande förutsättning för att personer med funktionshinder ska kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. Hälso- och sjukvårdslagen är ingen rättighetslag.

EU-förordning om medicintekniska produkter MDR 2017/745

Reglerar bestämmelser om produkterna för att säkerställa att produkterna är säkra, spårbara, tillförlitliga och lämpade för sitt ändamål.

Socialstyrelsens föreskrifter HSLF-FS 2021:52

Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården. Beskriver vårdgivarens ansvar vad gäller hantering och användning av medicintekniska produkter.

Patientlagen SFS 2014:821

Lagen ska säkerställa att patienten ges inflytande i valet av hjälpmedel. När det finns olika hjälpmedel tillgängliga ska patienten ges möjlighet att välja det alternativ som hen föredrar. Patienten ska kunna få det valda hjälpmedlet om det med hänsyn till hens behov och till kostnaderna för hjälpmedlet framstår som befogat

Socialstyrelsens föreskrift om egenvård SOSFS 2009:6

Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en patient själv kan utföra. Egenvård är däremot inte hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Legitimerad personal ska göra en bedömning om patienten kan utföra egenvård samt journalföra sin bedömning

Prioriteringar

Nationell prioritering

Enligt HSL ska vård ges med respekt för alla människors lika värde. Den som har störst behov av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Nedanstående tre principer ska enligt riksdagens beslut vara vägledande för all prioritering inom hälso- och sjukvård.

1. Människovärdesprincipen: Alla människor har lika värde och samma rätt till vård oavsett vem de är, vad de har eller gör. Det är endast den samlade bedömningen av behovet som ska avgöra insatsen
2. Behovs- och solidaritetsprincipen: Resurserna ska främst satsas på de medborgare som har de största behoven. Behoven hos svaga grupper och grupper som har svårt att göra sina röster hörda ska särskilt beaktas
3. Kostnadseffektivitetsprincipen: En rimlig relation mellan kostnader och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet, bör eftersträvas vid valet av olika åtgärder

Prioritering inom Uppsala kommun

Med grund i de tre nationella principerna prioriteras förskrivningsinsatser i kommunen enligt tre prioriteringsnivåer. Generellt gäller dock att:

- Svåra och omfattande funktionsnedsättningar med stort stödbehov prioriteras, exempelvis har palliativ vård hög prioritet
- När behovet av vård är lika stort ska förskrivningar som möjliggör utskrivning från slutenvården prioriteras
- Lägsta effektiva hjälpmedelsnivå, som uppfyller den enskildes behov utan överutrustning, ska eftersträvas. Om en enkel lösning uppfyller behoven ska inte en mer avancerad väljas

Prioriteringsnivå 1

- Hjälpmedel för att klara dagliga aktiviteter, till exempel personlig vård och förflyttning i bostaden
- Överflyttning till/från säng, rullstol, toalett
- Förflytta sig till och från arbete
- Klara personlig vård, till exempel att tvätta sig och att gå på toaletten
- Hjälpmedel som förebygger/behandlar trycksår i sittande eller liggande position
- Förstå, planera och organisera sin vardag med stöd för tidsuppfattning och minne
- Hjälpmedel som ger möjlighet till ett stabilt sittande för att kunna utföra aktiviteter i prioriteringsnivå 1

Prioriteringsnivå 2

- Hjälpmedel för vardagsaktiviteter med syfte att klara ett självständigt och aktivt liv i relation till sin omgivning och närmiljö
- Kunna förflytta och/eller orientera sig i sin närmiljö för att t.ex. kunna ta sig till affär, vårdinrättning, träningsanläggning eller annan fritidsaktivitet
- Dataanpassning för att självständigt kunna använda sin dator

- Behandlings- och träningshjälpmedel för att bibehålla basala kroppsfunktioner

Prioriteringsnivå 3

- Hobby, idrott och fritidsaktiviteter

Enligt denna riktlinje prioriteras inte aktiviteter i nivå 3 och hjälpmedel för dessa ändamål kan inte förskrivas. Hjälpmedel förskrivna för aktiviteter i nivå 1 och 2 kan användas om de fungerar för ändamålet.

Ansvar

Socialstyrelsen

Utfärdar föreskrifter om hantering av medicintekniska produkter, tar fram kunskapsstöd och statistik samt gör uppföljningar och utvärderingar på nationellt plan. Delar ut statsbidrag.

Läkemedelsverket

Utöver tillsyn över medicintekniska produkter och deras tillverkare och är den myndighet som får utfärda föreskrifter om medicintekniska produkter. Läkemedelsverket tar emot och hanterar rapporter om negativa händelser och tillbud med CE-märkta medicintekniska produkter från hälso- och sjukvården samt från tillverkare.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

IVO utövar tillsyn över hälso- och sjukvårdens användning och egentillverkning av medicintekniska produkter. IVO hanterar anmälningar om negativa händelser och tillbud med egentillverkade medicintekniska produkter.

Region Uppsala

Region Uppsala har ansvaret för hjälpmedel för förflyttning, personlig vård och kognition för personer folkbokförda i länet upp till 21 års ålder samt syn-, hörsel-, tal-, kommunikations- och ortopedtekniska hjälpmedel samt medicintekniska hjälpmedel för exempelvis andning oavsett ålder. Region Uppsala ansvarar också för hälso- och sjukvård inklusive hjälpmedelsförsörjning för personer som vistas på HVB-hem samt ansvarar för hjälpmedel till asylsökande som inte har beslut om permanent uppehållstillstånd.

Den kommunala sjukvårdshuvudmannens ansvar

Äldrenämnden och omsorgsnämnden har ett övergripande ansvar att inom respektive ansvarsområde tillhandahålla individuellt förskrivna hjälpmedel till personer som har funktionsnedsättning vad gäller kognition eller rörelse och är 21 år eller äldre

Enheten HULs ansvarsområde

Enheten HUL bistår förskrivare och hjälpmedelsansvariga i de kommuner som ingår i HUL-samarbetet med specialistkompetens runt hjälpmedel samt leverans av avancerade hjälpmedel som ingår i HUL-samarbetet. Enheten HUL sköter också reparationer, specialanpassningar, rådgivning runt hjälpmedel, organisering av sortimentsarbetet samt driver upphandlingsarbete.

Uppsala drifts ansvarsområde

Uppsala drift ansvarar för de hjälpmedel som inte ingår i HUL-samarbetet, för rådgivning och stöd till förskrivare, hantering av särskilda hjälpmedelsärenden samt grundutbildning för nya förskrivare. Se även Hjälpmedelsansvarig.

Hjälpmedelsansvarig

Hjälpmedelsansvarig är stödfunktion till förskrivare och ansvarar för bland annat för:

- att besluta i särskilda hjälpmedelsärenden
- att erbjuda grundutbildning för nya förskrivare
- framtagande av rutiner inom hjälpmedelsområdet
- framtagande av riktlinjer inom hjälpmedelsområdet
- att vara delaktig vid framtagande av samverkansavtal inom HUL-samarbetet
- budgetarbete för Uppsala drift
- övertagande av hjälpmedelsansvar vid övergång från barn till vuxen vid 21 år
- hantering av hjälpmedelsövertagande när en person flyttar till eller från Uppsala kommun
- att vara sakkunnig gentemot kommunens verksamheter, politik och brukarorganisationer

Vårdgivarens ansvar

Vårdgivaren är ansvarig för framtagande av rutiner som säkerställer att verksamhetens hantering av förskrivna, ägda och hyrda hjälpmedel är ändamålsenlig och av god kvalitet.

Vårdgivaren har enligt patientsäkerhetslagen ansvar för utredning av händelser vid hantering av hjälpmedel som medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada. Enligt samma lag har vårdgivaren ett ansvar för att anmäla tillbud och avvikelser som rör individuellt utprovade hjälpmedel till IVO.

Basutrustning

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska vårdgivaren ansvara för att det finns den utrustning som behövs för att bedriva en god hälso- och sjukvård.

Basutrustning är hjälpmedel som kan användas av flera brukare och som behövs för att verksamheten ska kunna bedrivas utifrån fastställd målsättning oberoende av huvudmannaskap och driftform. Basutrustning kan inte finnas i ordinärt boende.

I all vårdverksamhet som har avtal med Uppsala kommun ska miljön vara utformad och basutrustad så att den motsvarar de behov målgruppen kan förväntas ha.

För information om vad som räknas som basutrustning, se bilaga 1.

Basutrustning bekostas av utföraren av verksamheten. När verksamhetens basutrustning av standardtyp inte kan tillgodose den enskildes behov kan ett individuellt utprovat och/eller anpassat hjälpmedel förskrivas till den som vistas i verksamheten.

Arbets tekniska hjälpmedel

Arbets tekniskt hjälpmedel är sådant hjälpmedel som personalen behöver av arbetsmiljös käl, för att förebygga arbetsskador i sitt arbete, alternativt förkorta sjukskrivning. Det är arbetsgivarens ansvar att personalen har tillgång till den utrustning/hjälpmiddel som behövs för att utföra arbetsuppgifterna på ett säkert sätt.

Om den enskilde ska använda hjälpmedel självständigt eller tillsammans med personal i dagliga aktiviteter eller i vård och behandling, ska det betraktas som ett personligt hjälpmedel och förskrivas ifall det inte är att betrakta som basutrustning (se ovan). Exempel på hjälpmedel där detta kan gälla är vårdarstyrda drivaggregat, vårdsängar, personlyftar och överflyttningshjälpmiddel.

Verksamhetschefens ansvar

Vårdgivarens verksamhetschef ansvarar för att det finns rutiner som fortlöpande säkerställer och utvecklar kvaliteten och säkerheten vid verksamhetens hantering och användande av hjälpmedel.

Verksamhetschefen ansvarar för att förskrivarna har den kompetens som krävs för förskrivning och användning av individuellt utprovade hjälpmedel. Verksamhetschef ansvarar för att all personal i verksamheten har nödvändig kunskap för att hantera hjälpmedel på ett säkert sätt.

Förskrivarens ansvar

Förskrivaren ska ha god kännedom om gällande lagar, föreskrifter och förordningar som är av betydelse i förskrivningsprocessen. De riktlinjer och rutiner som gäller för individuellt förskrivna hjälpmedel ska följas.

Förskrivare ska genomgå de förskrivarutbildningar som är aktuella inom de produktområden hen förskriver hjälpmedel. Förskrivaren ska dokumentera insatserna i patientjournal samt se till att hjälpmedelsinnehav för person registreras i gällande datasystem.

Avgående förskrivare har ansvar att överrapportera väsentliga uppgifter i aktuella patientärenden till nästa förskrivare.

Förskrivningsrätten kan återtas vid misskötsel.

Vård- och omsorgspersonalens ansvar

Personal som hanterar individuellt utprovade hjälpmedel ska ha kunskap om produktens funktion och risker vid användning av hjälpmedlet i arbetet med enskilda personer. Personal har ett eget ansvar att vid behov begära utbildning av ansvarig förskrivare kring hantering av hjälpmedel.

Personal ska känna till vilka åtgärder som behöver göras för att begränsa skada vid eventuella tillbud samt rapportera upptäckta felaktigheter, tillbud och avvikelser enligt verksamhetens lokala rutin.

Den enskildes ansvar

Den som fått ett medicintekniskt hjälpmedel förskrivet ansvarar för att följa den instruktion man fått av förskrivare samt tillverkarens brukarinstruktioner. Då den enskilde som brukar hjälpmedlet inte har kapacitet att ta detta ansvar övergår ansvaret till personal/företrädare.

Om hjälpmedlet skadas utöver normal förslitning, kommer bort eller om det inte återlämnas trots uppmaning, kan den enskilde bli ersättningsskyldig. Kommunen fakturerar med det belopp som motsvarar kommunens kostnad för att ersätta hjälpmedlet.

Tillverkarens/leverantörens ansvar

Tillverkare/leverantör ansvarar för att den medicintekniska produkten är lämplig, att den uppnår de prestanda som tillverkaren angett och inte medför risker vid ändamålsenlig användning.

Skolhjälpmedel för vuxna

Huvudman för skola ansvarar för att tillgodose behov av hjälpmedel i skolmiljön för enskilda vuxenstuderande. Som exempel kan detta gälla behov av arbetsstol och arbetsbord i skolmiljön.

Hjälpmedel på arbetsplatsen

Hjälpmedel för yrkesutövning och/eller till arbetssituation kan inte förskrivas. Ansvar för arbetshjälpmedel är delat mellan arbetsgivaren, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Försäkringskassan har ansvar för bidrag till arbetshjälpmedel som behövs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha kvar sin anställning. Arbetsförmedlingen har ansvar för att personer med funktionsnedsättning kan komma ut i arbetslivet.

Förskrivningsprocessen

Förskrivning av hjälpmedel är en process som bygger på en behovsinventering där hjälpmedel verkar vara den bästa åtgärden för att öka den enskildes aktivitet och delaktighet i vardagssituationer.

I behovsinventeringen kartläggs den enskildes förutsättningar och behov liksom omgivningens förutsättningar för att använda hjälpmedel. För att kunna välja lämpligt hjälpmedel utgår förskrivningsprocessen från en behovsbedömning som syftar till att kartlägga den enskildes aktivitetsutförande och vad den enskilde behöver och vill göra.

Utprovning, val och anpassning av hjälpmedel

Efter genomförd behovsbedömning ska utprovning och val av lämplig produkt utifrån identifierat behov ske i samråd med den som ska använda hjälpmedlet.

Hänsyn till den enskildes önskemål och val ska tas om detta utifrån analys av behov och kostnader framstår som befogat. I första hand förskrivs upphandlat sortiment. Förskrivaren ska vid behov initiera specialanpassning av hjälpmedlet.

Förskrivaren ansvarar för att genom muntlig och skriftlig information, instruktion och handledning om hantering och användning till den enskilde/närstående/vårdpersonal säkerställa att hjälpmedlet används ändamålsenligt och på ett säkert sätt. Förskrivaren ska funktionskontrollera och vid behov justera inställningar innan hjälpmedlet tas i bruk. Instruktion och inträning av produkten ska göras i den enskildes vardagliga miljö.

Förskrivaren ansvarar för att informera den enskilde om dennes ansvar och om aktuella lånevillkor samt information om åtgärder vid fel eller skada på hjälpmedlet.

Särskilt hjälpmedelsärende och hjälpmedelsgrupp

För hjälpmedel som kostar mer än ett halvt prisbasbelopp ska Särskilt hjälpmedelsärende initieras av förskrivare.

Särskilda hjälpmedelsärenden bedöms av hjälpmedelsansvarig med stöd av hjälpmedelsgruppen. Beslut tas av hjälpmedelsansvarig.

Specialanpassning

Om den enskildes behov inte kan tillgodoses genom justerbara funktioner eller tillbehör kan specialanpassning av hjälpmedlet göras. Specialanpassning innebär att förskrivare, tekniker eller annan person med kompetens inom området kombinerar produkter på ett sätt som tillverkaren/tillverkarna inte avsett, gör konstruktionsmässiga ingrepp, gör tillägg till en färdig produkt och/eller använder produkten på ett annat sätt eller inom ett annat användningsområde än vad tillverkaren anger i bruksanvisningen.

För att få utföra specialanpassning på medicintekniska produkter skall den verksamhet som utför specialanpassningen vara registrerad hos Läkemedelsverket.

Ansvarig för funktionen hos specialanpassad produkt är den som utfärdat/upprättat anvisningen (förskrivaren), denna ska även godkänna specialanpassningen innan produkten tas i bruk.

Uppföljning, utvärdering och byte av hjälpmedel

Förskrivaren ska tillsammans med den enskilde följa upp hur hjälpmedlet fungerat samt utvärdera resultat gentemot uppsatta mål. Förskrivaren bedömer själv hur ofta och på vilket sätt uppföljningen lämpligen sker. Förskrivaren har ett ansvar för att i förekommande fall överrapportera väsentliga uppgifter om förskrivna hjälpmedel till sin efterträdare eller till ny utförare.

Efter bedömning av förskrivare, vid behov med stöd av hjälpmedelstekniker på HUL, kan byte av hjälpmedel göras om den enskildes behov förändrats, om målsättningen med aktuellt hjälpmedel inte kvarstår eller om befintligt hjälpmedel är utslitet.

Tillbud och avvikelshantering

Den som upptäcker en händelse som lett till en skada eller skulle kunnat leda till en skada och kan kopplas till en medicinteknisk produkt ska rapportera detta till ansvarig verksamhetschef. Rutiner för hantering av tillbud och avvikelserapportering kopplade till individuellt förskrivna hjälpmedel ska finnas i samtliga berörda verksamheter (se avsnitt 3 om ansvarsfördelning).

I Socialstyrelsens föreskrifter om användning, förskrivning och utlämning av medicintekniska produkter beskrivs kriterier för rapporteringsbara händelser samt tillvägagångssätt och ansvarsfrågor vid rapportering. I patientsäkerhetslagen och i Socialstyrelsens föreskrift om utredning av vårdskador framgår hur tillbud och avvikelser ska hanteras.

Vad gäller individuellt förskrivna och specialanpassade hjälpmedel ska ansvarig förskrivare följa enheten HUL:s rutiner för rapportering av olyckor och tillbud.

Skydds- och begränsningsåtgärder

Svensk grundlag förutsätter att ingen enskild utsätts för samhälleligt tvång och det finns inget stöd i svensk lagstiftning för att vidta skydds- eller begränsningsåtgärder mot den enskildes vilja.

Användning av hjälpmedel som skyddsåtgärd ska alltid föregås av en risk- och nyttoanalys enligt verksamhetens rutin där synnerliga skäl för undantag från grundregeln ska bedömas. Risk- och nyttoanalysen dokumenteras i journalen. Skyddsåtgärden får aldrig ske mot den enskildes vilja. Hjälpmedel som kan räknas som skyddsåtgärder är exempelvis sänggrindar, tvärså till duschstol, rullstolsbord och positioneringsbälte där den enskilde inte självständigt kan öppna bältet.

Placering av hjälpmedel

Personligt utprovade hjälpmedel ska placeras där personen kan komma att ha mest nytta av hjälpmedlet.

Återställning

Leverantör ansvarar för att ett enkelt återställande sker vid nedmontering av stationär lyft. Med enkelt återställande avses borttagande av skruvar och spackling av hål i vägg och tak. Övriga kostnader kopplade till nedmontering av hjälpmedel bekostas av den enskilde.

Hjälpmedel för anhörig

Förskrivning av hjälpmedel för att underlätta för närstående som vårdar anhörig i ordinärt boende kan förskrivas vid behov, exempelvis vårdarstyrt drivaggregat till manuell rullstol, vårdsäng eller taklyft.

Överklagansrätt

Det finns ingen formell överklagansrätt vid avslag på begäran om visst hjälpmedel eftersom bedömning och beslut sker utifrån Hälso- och sjukvårdslagen.

Särskilda regler

Regler gällande vistelse- och bostadsort

Uppsala kommun bekostar individuella hjälpmedel för enskilda som är folkbokförda i Uppsala kommun men är placerad i boende i annan kommun.

Flytt av hjälpmedel från Uppsala kommun

Vid flytt från Uppsala kommun ska hjälpmedel som inte är absolut nödvändiga för den enskilde i samband med flytten återlämnas. Den kommun och/eller det landsting den enskilde flyttar till kan enligt överenskommelse och efter samverkan med hjälpmedelsansvarig i Uppsala kommun erbjudas att göra överköp av individuellt förskrivna hjälpmedel som den enskilde har behov av att ta med. Hjälpmedel vars restvärde är under 2000 kronor debiteras inte.

Flytt till Uppsala kommun från annat län

Förskrivare som får kännedom om enskild som flyttat till Uppsala kommun från annat län och har individuellt förskrivit hjälpmedel ska kontakta hjälpmedelsansvarig för förfrågan om överköp från tidigare hjälpmedelscentral.

Flytt av hjälpmedel inom Uppsala Län

Vid flytt inom länet kan hjälpmedel som inte är fast monterade tas med om ny hemkommun accepterar övertagande. Förskrivare kontakter hjälpmedelsansvarig för förfrågan om överköp och överrapporterar till förskrivare i nya kommunen. Enklare hjälpmedel debiteras inte.

Fritidsboende, allmänna utrymmen

Fritidshus och/eller fritidsboende utrustas inte, däremot kan man ta med flyttbara hjälpmedel ifall de passar i miljön. Allmänna och gemensamma utrymmen, exempelvis trapphus, gemensamma förråd eller föreningslokaler, i anslutning till boendet utrustas inte.

Hjälpmedel till enskilda som inte är folkbokförda i Uppsala kommun

Hjälpmedel till ett värde av 10 000 kronor kan förskrivas till personer som tillfälligt bor eller får vård och behandling i Uppsala kommun utan att vara folkbokförda här. Den enskildes hemregion/-kommun står för kostnaden för aktuella hjälpmedel. Vid behov av hjälpmedel till en kostnad som överstiger 10 000 kronor ska hemregion/-kommun kontaktas och godkänna förskrivningen. Kontakta hjälpmedelsansvarig vid förskrivning till person från annan region.

Utländsk medborgare som vistas i Uppsala kommun

Utländsk medborgare som vid tillfällig vistelse (turist) från EU, EES-land eller Schweiz är i behov av akuta hälso- och sjukvårdsinsatser inklusive hjälpmedel har rätt till den vård som inte kan vänta. Medborgare från konventionsländer har rätt till subventionerad akut vård och hjälpmedel direkt kopplat till detta. Behovet av vård ska ha uppstått i Sverige. För bedömning av vilken vård som inte kan vänta krävs läkarkontakt. Region Uppsala ansvarar för insatsen.

Handboken från Sveriges kommuner och regioner, Vård av personer från andra länder, beskriver regler och riktlinjer kring vård av personer från andra länder.

Asylsökande

För asylsökande personer har regionen hela ansvaret för alla hälso- och sjukvårdsinsatser. I detta innefattas även hjälpmedel. Se bilaga i ViS-dokumentet "Rehabilitering och habilitering i samverkan" för rutin.

Förskrivning inom produktområden

Förteckningen anger de produktområden inom vilka hjälpmedel kan förskrivas i Uppsala kommun. Indelning i produktområden och undergrupper följer ISO 9999. Vilka hjälpmedel inom dessa produktområden som finns i Uppsala kommuns hjälpmedelsortiment beslutas av hjälpmedelsansvarig i samråd med hjälpmedelsverksamhet, brukarorganisationer och förskrivare och kan ändras över tid utifrån förändringar på marknaden, ökad kunskap och teknisk utveckling.

Indelningen grundar sig på hjälpmedlets funktion/syfte för den enskilde. Systemet omfattar hierarkiskt ordnade nivåer, varav de två första siffrorna anger produktområden. Mer utförlig information om kriterier för förskrivning av dessa hjälpmedel finns i bilaga 2 samt i Uppsala kommuns rutiner för hjälpmedelsförskrivning.

Produktområden enligt ISO 9999

04	Personlig medicinsk behandling
Hjälpmedel som t ex, tryckavlastande madrasser,
positioneringskuddar, ståstöd/tippbräda
09	Personlig vård
Hjälpmedel som t ex toalettstolsförhöjning och duschstolar.
12	Förflyttning
Hjälpmedel som t ex rollatorer, rullstolar och personlyftar.
15	Hjälpmedel i hushållet
Ätapparater
18	Utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler
Hjälpmedel som t ex arbetsstolar, sängar och ramper.
22	Kommunikation, information och varseblivning
Hjälpmedel som t ex varselivningshjälpmedel och kognitivt stöd.
24	Hantering och transporter av produkter
Fjärrkontroller och utrustning för fjärrmanövrering för att kunna styra vardagsteknologi.

Referenser

- EU-parlamentets förordning 2017/745 - MDR
Föreskrifter och allmänna råd om vårdgivares systematiska patientsäkerhetsarbete (HSLF-FS 217:40)
Föreskrift om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:1)
Föreskrifter om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6)
Föreskrift om medicintekniska produkter (LVFS 2003:11)
Föreskrift om utredning av vårdskador (SOSFS 2015:12)
Förordning om bidrag till arbetshjälpmedel (SFS 1991:1046)
Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
Lag om medicintekniska produkter (1993:584)
Läkemedelsverkets föreskrift om medicintekniska produkter (LVFS 2003:11)
Patientlag (SFS 2014:821)
Patientsäkerhetslag (SFS 2010:659)
- Hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning – Klassificering och terminologi (ISO9999:2011)
Handboken Vård av personer från andra länder, SKR
Meddelandeblad "Tvångs- och skyddsåtgärder inom vård och omsorg för vuxna", Socialstyrelsen
- ViS (Vård i Samverkan med regionen):
Rehabilitering och habilitering i samverkan, riktlinje med bilagor
Palliativ vård i samverkan
Samverkan vid utskrivning från slutenvården
Avvikelsehantering avseende vård i samverkan

Bilaga 1

Översikt basutrustning – hjälpmedel

X= Bekostas av verksamheten

X*= Får endast användas i kombination med individuellt förskrivet lyftsele

IF= Individuellt förskrivet hjälpmedel som förskrivs av verksamhetens ansvariga legitimerade personal

IF*= Får endast användas i kombination med individuellt förskrivet lyftsele

IF**=Endast då hjälpmedlet även används i hemmet

IF***=Endast i kombination med individuellt förskrivet rullstol

Medicinteknisk produkt	SÄBO	Korttids LSS och SoL	Bostad LSS och SoL	Daglig verksamhet	Ordinärt boende
Arbetsstolar	X	X	IF	X	IF
Bad-duschstolar (med och utan hjul) samt badbrädor	X	X	IF	X	IF
Gåbord	X	X	IF	X	IF
Övriga gånghjälpmedel	IF	IF	IF	IF**	IF
Glidbräda och glidmatta	X	X	IF	X	IF
Glidlakan	X	X	X	X	IF
Personlyft	X*	X*	IF*	X*	IF*
Lyftsele	IF	IF	IF	IF	IF
Säng	X	X	IF	X	IF
Tippbräda	IF	IF	IF	IF	IF
Toalettstolsförhöjning	X	X	IF	X	IF
Transportrullstol	X	X	IF	X	IF
Övriga rullstolar	IF	IF	IF	IF**	IF
Tryckavlastande madrass trycksår i kategori 1	X	X	IF	X	IF
Uppresningsbälte	X	X	X	X	IF
Vårdarstyrt drivaggregat	IF***	IF***	IF***	IF**/**	IF***
Överförflyttningssplattform	X	X	IF	X	IF

Bilaga 2

Produktområden enligt ISO 9999

04	Personlig medicinsk behandling
09	Personlig vård
12	Förflyttning
15	Hjälpmedel för hushåll
18	Utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler
22	Kommunikation, information och varseblivning
24	Hantering och transporter av produkter

Förutsättning för förskrivning är alltid att förskrivare har tillräcklig kunskap om aktuell produktgrupp

Produktområden med undergrupper

04 Personlig medicinsk behandling
--

0427 Hjälpmedel för sinnesstimulering

Förskrivare är arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast

Tyngdväst

Kriterier: Kan förskrivas vid stor motorisk eller psykisk oro.

Mål: Förbättra aktivitetsförmåga och koncentration, minska oro och ångest i aktivetsutförande.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Sortimentblad i portalen

0433 Antidecubitushjälpmedel

Förskrivare är distriktssköterska/sjuksköterska och arbetsterapeut/fysioterapeut/sjukgymnast i samråd med distriktssköterska/sjuksköterska

Madrasser och madrasskydd avsedda för trycksårsprevention

Kriterier: Risk för trycksår eller förekomst av trycksår. Får även förskrivas för smärtreduktion vid palliativ vård. Förebyggande madrass, sårgrad 1, är basutrustning i särskilt boende och bekostas av verksamheten

Mål: Förebygga uppkomst av, avlasta eller behandla trycksår.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

0447 Hjälpmedel för positionering

Förskrivare är arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast

Positioneringskudde

Kriterier: Kan inte lägesändra och bibehålla position självständigt, andra anpassningsmöjligheter ska ha uteslutits i samråd med hjälpmedelskonsulent. Komplement till personligt förskrivet hjälpmedel.

Mål: Förebygga kontrakturer, felställningar och/eller sår vid tillstånd där den enskilde inte själva kan ändra/bibehålla kroppsställning eller på annat sätt själv positionera sig i sittande eller liggande. Minska tonus och smärta.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

0448 Rörelse-, styrke- och balansträningsredskap

Förskrivare är fysioterapeut/sjukgymnast

Ståstöd och tippbräda

Kriterier: För ståträning till patient med måttlig/svår funktionsnedsättning för att stå och/eller att bibehålla stående ställning och i syfte att uppnå ett eller fler mål enligt nedan. Avancerat ståstöd kan förskrivas till personer med svår funktionsnedsättning och där behovet finns av ett stabilt och kroppsnära stöd under hela uppresningsfasen. Behov och möjlighet att stå ska vara regelbundet och frekvent.

Mål: Förhindra utveckling av felställningar. Normalisera muskeltonus. Motverka smärta och eller cirkulationsrubbnings. Underlätta (kanske underlätta ventilerings?) ventilation. Belastning av skelett och normalisering av skelett och leder. Ökad delaktighet och aktivitetsförmåga.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Sortimentblad i portalen

09 Personlig vård

Förskrivare är arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast

0909 Strumppådragare

Kriterier: Till patient som inte klarar att på stöd- eller kompressionsstrumpor på annat sätt.

Mål: Självständigt klara att sätta på stödstrumpor

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

0912 Hjälpmedel vid toalettbesök

Mobila hygienstolar på hjul

Kriterier: Mycket nedsatt förflyttningsförmåga som medför svårighet att ta sig till och från vanlig toalettstol.

Mål: Möjliggöra toalettbesök och hygien trots nedsatt förflyttningsförmåga

Särskilt hjälpmedelsärende: Endast vid elfunktion

Beställning: Funktionsbeställning

Dokument: Sortimentblad och instruktion tipprisk i portalen

Toalettstolsförhöjningar, fristående

Kriterier: Nedsatt förflyttningsförmåga och svårighet att resa sig upp från eller sätta sig ner på toalettstol. Kan även användas med hink vid behov av toalettstol i närheten av sängen.

Mål: Klara toalettbesök mer självständigt på ett säkert sätt

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Toalettstolsförhöjningar, fasta tillsatser

Kriterier: Nedsatt förflyttningsförmåga och svårighet att resa sig upp från eller sätta sig ner på toalettstol. Ska kunna monteras säkert på befintlig toalettstol.

Mål: Klara toalettbesök mer självständigt på ett säkert sätt

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Toalettsitsar med inbyggd lyftanordning

Kriterier: Nedsatt förflyttningsförmåga och svårighet att klara toalettbesök på annat sätt. Behovet ska vara varaktigt.

Mål: Självständigt klara toalettbesök på ett tryggt och säkert sätt när inget annat fungerar

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Instruktion InSam041(01) Hantering toalyftar och spol och tork samt sortimentblad i portalen

Toalettarmstöd som monteras på toaletten

Kriterier: Nedsatt förflyttningsförmåga och/eller behov av armstöd vid uppresning eller nedsittning. Kunna monteras säkert på befintlig toalettstol.

Mål: Klara toalettbesök på ett tryggt och säkert sätt

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

0933 Hjälpmedel vid tvättning, bad och dusch

Bad- och duschstolar, badbrädor

Kriterier: Behov av att duscha sittande. Nedsatt förflyttningsförmåga. Säker överförflyttning med eller utan hjälp av annan person.

Mål: Självständigt eller med hjälp klara dusch eller bad på ett tryggt och säkert sätt

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Badbritsar, duschbord och skötbord

Kriterier: Betydande funktionsnedsättning där bad/dusch inte kan utföras på annat sätt. Säker förflyttning med hjälp av annan person

Mål: Möjliggöra bad- och duschsituation på ett tryggt och säkert sätt då det inte fungerar att använda hygienstol på hjul

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Funktionsbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

12 Förflyttning

Förskrivare är arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast (elrullstol endast arbetsterapeut)

1203 Gånghjälpmedel som hanteras med en arm***Armbågs-kryckor***

Kriterier: Nedsatt balans och/eller gångförmåga.

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Förebygga fall. Motverka inaktivitet.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Underarmskryckor (RA-kryckkäppar)

Kriterier: Nedsatt balans och/eller gångförmåga samt nedsatt handfunktion vilket medför att vanlig armbågs-krycka inte kan användas.

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Förebygga fall. Motverka inaktivitet.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Axillarkryckor

Kriterier: Nedsatt balans och/eller gångförmåga samt behov av att avlasta händerna.

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Förebygga fall. Motverka inaktivitet.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Gåbockar

Kriterier: Behov av stöd eller avlastning vid gång, då behovet inte kan tillgodoses med armbågsstycka/stödkäpp p.g.a. balansproblem och/eller oförmåga att hantera hjälpmedel med båda händer.

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Förebygga fall. Motverka inaktivitet.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

1206 Gånghjälpmedel som hanteras med båda armarna

Gåstativ

Kriterier: Behov av stöd eller avlastning vid gång.

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Förebygga fall. Motverka inaktivitet. Avlastning vid gång.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Rollatorer

Kriterier: Behov av stöd eller avlastning vid gång. En andra rollator kan förskrivas vid nivåskillnader i anslutning till bostaden

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Förebygga fall. Motverka inaktivitet.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Gåbord och RA-rollatorer

Kriterier: Behov av mer omfattande stöd vid gång eller avlastning vid gång eller vid svårigheter att greppa rollatorhandtag. Får även förskrivas som

överflyttningshjälpmedel. Gåbord med eluppresning får förskrivas när gasreglerat gåbord inte fungerar.

Mål: Möjliggöra att förmågan att gå bibehålls/förbättras. Även möjliggöra stående förflyttning även om gångförmågan är kraftigt begränsad.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

1222 Manuellt drivna rullstolar

Manuella tvåhjulsd drivna rullstolar

Kriterier: Får förskrivas till person för förflyttning där nedsatt förflyttningsförmåga inte kan kompenseras med gånghjälpmedel, och även som komplement till gånghjälpmedel för längre förflyttningar. Om en och samma rullstol inte täcker behovet kan fler än en rullstol förskrivas. Manuell rullstol med uppresningsfunktion kan förskrivas när en person själv kan köra den och är i behov av uppresning för att klara sitt dagliga liv. Aktivrullstol lätt kan förskrivas för att minska slitage på kroppstrukturer vid repetitiva moment som t.ex. lyft av rullstolen eller behov av att köra rullstolen långa sträckor. Begränsat behov av inställningsmöjligheter. Patienten ska klara av framdrivning utan tippleskydd. För förskrivning av extremlätt aktivrullstol ska minskning av slitage på kroppstrukturer inte tillgodoses av lätt aktivrullstol.

Mål: Möjliggöra sittande förflyttning inom- och/eller utomhus.

Särskilt hjälpmedelsärende: Vid lättviktsrullstol, manuell rullstol med ståfunktion samt vid behov av fler än två manuella rullstolar

Beställning: Allround-, transport- och komfortrullstolar: I första hand funktionsbeställning i Portalen. När specifik rullstols önskas görs produktbeställning med bifogat utprovningsprotokoll. Aktivrullstolar och rullstol med ståfunktion: Konsulentorder

Dokument: Sortimentblad i portalen och Rutin Förskrivning av aktivrullstolar

Manuella vårdarmanövrerade rullstolar

Manuell vårdarmanövrerad rullstol kan förskrivas till personer som har behov av hjälp av annan person för att uppnå förflyttning med rullstol. För övrigt se Manuella tvåhjulsd drivna rullstolar

1223 Motordrivna rullstolar/elektriska rullstolar

Förskrivare är arbetsterapeut

Kriterier: Elrullstolen ska påtagligt ge brukaren möjlighet till självständighet. Den ska främja aktivitetsförmågan och fungera i brukarens hem och närmiljö. Den ersätter gångförmågan inte cykel, färdtjänst eller andra färdmedel. Enligt matris i Särskilt

hjälpmedelsärende ska angelägenhet/konsekvens samt effekt/nytta bedömas som stor och nyttjandegrad som flera gånger/vecka. Behovet ska vara regelbundet, året om. Gångförmågan ska vara kraftigt/betydligt nedsatt. Manuell rullstol ska vara utesluten på grund av brukarens nedsatta funktion. Behoven ska ej vara av övergående karaktär.

Elrullstol med uppresningsfunktion kan förskrivas när en person själv kan köra den och är i behov av uppresning för att klara sitt dagliga liv. Brukarens kognitiva förmåga ska vara tillräckligt bra för att hantera elrullstolen i en miljö den är tänkt att användas i. Överförflyttning till elrullstol ska kunna ske på ett tryggt och säkert sätt självständigt eller med stöd av anhörig eller personal. Elrullstol får ej framföras av brukare som på grund av t.ex. sjukdom, uttröttnings, påverkan av alkohol och andra stimulerande/bedövande ämnen inte kan framföra rullstolen på ett säkert sätt. Laddnings och förvaringsplats enligt gällande rutin måste finnas.

Mål: Möjliggöra aktivitet och delaktighet i sitt hem och/eller närmiljö. Möjliggöra att hushålla med krafterna för att fungera i vardagen.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Sortimentblad och rutin med tillhörande dokument gällande elrullstolsförskrivning i portalen.

1224 Tilläggsutrustning till rullstolar

Drivaggregat

Kriterier: För brukarstyrt drivaggregat se kriterier och mål för elrullstol, med tillägget att montering av drivaggregatet ska kunna göras självständigt eller med hjälp av närstående eller personal.

Kriterier Vårdarstyrt drivaggregat: Kraftigt/betydligt nedsatt gångförmåga. Behovet ska ej vara övergående. Brukarens förflyttningsbehov i närmiljön kan inte tillgodoses med annat förflyttningshjälpmedel. Brukaren har ett kontinuerligt behov av promenader i närmiljön och rullstolen används regelbundet varje vecka, året om. Förhållandet vad gäller terräng, personens vikt och vårdarens styrka ska vara sådan att det medför betydande svårigheter att skjutsa manuellt. Vid individuell behovsbedömning ska effekt/nytta, angelägenhet och konsekvens bedömas som stor och användningsfrekvens som ofta. Laddnings och förvaringsplats enligt gällande rutin måste finnas.

Mål: Möjliggöra regelbunden utevistelse.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder. Vårdarstyrt drivaggregat kan förskrivas utan föregående utprovning på HUL, se rutin för elrullstol och drivaggregat i portalen.

Dokument: Sortimentblad och rutin med tillhörande dokument gällande elrullstol- och drivaggregatsförskrivning i portalen.

Hjul och däck till rullstolar

Kriterier: Tilläggsutrustning till manuell rullstol om det underlättar framdrivning och/eller ger framdrivningshjälp. Ska själv kunna hantera användningen.

Mål: Möjliggöra delaktighet och aktivitet i sin närmiljö. Möjliggöra att hushålla med krafterna för att fungera i vardagen.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Saknas

Bälten och selar i rullstol

Kriterier: Bibehålla en god positionering och sittställning hos den enskilde. Ett krav är att rullstolsanvändaren själv kan lossa bältet. Kan den inte det krävs kontinuerligt samtycke när bältet används

Mål: Bältet eller selen ska ge möjlighet till aktivering, positionering och stöd.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad och rutin "Montering av säkerhets- och positioneringsbälten" i portalen.

1231 Hjälpmedel vid överflyttning och vändning

Glidbrädor, glidmattor, draglakan och vändningsmattor

Kriterier: Underlätta sittande eller liggande förflyttning.

Mål: Underlätta förflyttning självständigt eller med hjälp av annan person. Kan även förskrivas för att minska smärta vid förflyttning.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Fristående lyftbågar

Kriterier: Kan förskrivas till egen säng för att underlätta lägesändring och överflyttning självständigt eller med hjälp av annan person.

Mål: Underlätta lägesändring och/eller överförflyttning.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Uppresningsbälten

Kriterier: Förskrivs vid behov av ökad säkerhet och trygghet där en eller flera personer hjälper till vid förflyttning eller gång.

Mål: Möjliggöra säker förflyttning, bibehålla gångförmåga.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Överflyttningsplattformar

Kriterier: Förskrivs till person som är i behov av stöd vid överflyttning och inte kan flytta fötterna men kan medverka vid uppresning.

Mål: Säker överflyttning, bibehålla uppresningsförmågan

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

1236 Personlyftar**Hjullyftar**

Kriterier: Förskrivs när andra alternativ för överförflyttning är uteslutna

Mål: Säker överflyttning

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Funktionsbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Mobil stålyft

Kriterier: förskrivs till brukare som har viss ståfunktion, men där manuella överförflyttningshjälpmedel inte kan användas.

Mål: Säker överflyttning, möjliggöra medverkan.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Funktionsbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Stationär lyft

Kriterier: Förskrivs när andra alternativ för överflyttning är uttömda och där hjullyft inte är ett alternativ t.ex. på grund av utrymmesskäl, brukarvikt eller smärttillstånd.

Mål: Säker överflyttning

Särskilt hjälpmedelsärende: Endast vid rum till rum lösningar eller behov av fler än två motorer.

Beställning: Produktbeställning: "projektering av taklyft"

Dokument: Sortimentblad i portalen

Lyftsele

Tillbehör till lyft, ska alltid föregås av individuell utprovning.

15 Hjälpmedel för hushållet

Förskrivare är arbetsterapeut.

1509 Ätapparater

Kriterier: Förskrivs för att självständigt kunna överföra mat från tallrik till mun.

Mål: Främja självständighet vid matsituation.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Finns ej

18 Utrustning och anpassning av bostad

Förskrivare är arbetsterapeut.

1809 Sittmöbler och sitsar

Arbetsstolar och coxistolar

Kriterier: - Aktivitetsbegränsningar som innebär svårigheter att klara självständig förflyttning under utförande av hushållsaktiviteter.

- Aktivitetsbegränsningar som medför behov av att sitta vid utförande av hushållsaktiviteter, där behovet inte kan tillgodoses med vanlig stol eller kontorsstol. Enklare alternativ ska ha provats. Behovet ska vara flera gånger per vecka.

- Aktivitetsbegränsningar som innebär stora svårigheter vid uppresning där arbetsstol möjliggör självständiga uppresningar.

- Svår sittproblematik med behov av positionering, för att möjliggöra aktivitet, där rullstol inte uppfyller behovet.

Mål: Bibehålla/öka aktivitetsförmåga i hushållsaktivitet, möjliggöra förflyttningar i bostaden i samband med hushållsaktivitet och/eller möjliggöra funktionellt sittande.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Ståstolar

Kriterier: Aktivitetsbegränsningar som innebär svårigheter att klara hushållsaktiviteter eller som medför behov av stöd i stående vid utförande av hushållsaktiviteter, där behovet inte kan tillgodoses med vanlig stol, kontorsstol eller arbetsstol. Enklare alternativ ska ha provats eller på annat sätt utesluts. Behovet ska vara flera gånger per vecka.

Mål: Bibehålla/öka aktivitetsförmåga i hushållsaktivitet och/eller möjliggöra förflyttningar i bostaden i samband med hushållsaktivitet.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Sittdynor

Kriterier: Dynor förskrivs som tillbehör till rullstol. Tryckfördelande dynor förskrivs till patient som kan variera sitt sittande i rullstol eller vid korttidsbehov t.ex. i transportrullstol. Tryckavlastande dynor förskrivs till patient som inte kan variera sitt sittande i rullstol, ändra sittställning samt att risk för trycksår föreligger. Mer avancerade dynor såsom positionerande och tryckavlastande dynor förskrivs endast till patient som inte kan korrigera sitt sittande och/eller har stor risk/har trycksår. Trycksårsbehandlande sittdyna kan förskrivas till stol/fåtölj efter samverkan med sjuksköterska och bedömning av sårgrad. Till vanliga stolar/möbler är det ett egenansvar att ordna med sittdynor och bekostas av den enskilde

Mål: Stabilt sittande, förebygga och avlasta trycksår samt bidra till funktionell positionering.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning eller som tillbehör i funktionsbeställning av rullstol

Dokument: Sortimentblad i portalen

Ryggstöd

Kriterier: Alternativ ryggdyna får förskrivas till rullstol när den rullstolsspecifika ryggdynan ej är tillräcklig.

Mål: Uppnå funktionellt sittande

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Finns ej

1812 Sängar

Sängar motoriserat reglerbara med tillbehör

Kriterier: Säng. Mycket nedsatt funktionsförmåga och förmåga för att förflytta sig, stort omvårdnadsbehov. Nedsatt andningsfunktion. Tung brukare: När ovanstående uppfylls samt behov av säng som klarar hög brukarvikt Extra låg säng: När ovanstående uppfylls samt kognitiv svikt.

Mål: Säng: Underlätta vid rörelsehinder, andning och/eller uppresning och lägesändring. Skapa trygg och säker omvårdnad vid stort omvårdnadsbehov. Extra låg säng: Används där fallrisk är stor samt för att minimera användandet av sänggrindar om dessa utgör en skaderisk eller risk att begränsa den enskildes rörelsefrihet

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Standardsäng beställs via funktionsbeställning, låg säng samt sängbredd 105-120 cm beställs via produktbeställning

Dokument: Sortimentblad i portalen

Ställbara sängryggstöd

Kriterier: Möjliggöra självständig förflyttning i och ur säng eller underlätta för vårdare underlätta andning för personen med hjärt- och lungsjukdom.

Mål: Underlätta förflyttning, underlätta andning

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad

1815 Höjdställbara tillsatser till möbler

Förhöjningsklotsar och förhöjningsben

Kriterier: Måttlig till stor svårighet att sätta och resa sig upp.

Mål: Underlätta förflyttningar som att sätta sig och vid uppresning

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad

1818 Stödanordningar

Stödhandtag, spänd mellan golv och tak

Kriterier: Stor svårighet i överflyttning och uppresning när inget annat hjälpmedel har fungerat.

Mål: Möjliggöra överflyttning och uppresning i vardagsaktiviteter

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning samt arbetsorder för montering av tekniker

Dokument: Sortimentsblad

1830 Ramper och kilar

Portabla ramper och tröskelkilar

Kriterier: Underlätta framkomlighet inom eller in till bostaden när brukaren har förflyttningshjälpmedel förskrivet. Bedömning ska göras av förskrivare om ramp är lämplig som långtidsförskrivning eller om det ska förskrivas i väntan på bostadsanpassning.

Mål: Öka framkomligheten, skapa säker förflyttning.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad

22 Kommunikation, information och varseblivning

Förskrivare är arbetsterapeut.

2218 Hjälpmedel som spelar upp ljudinformation

Fickminnen

Kriterier: Vid behov av kognitivt stöd med inspelad påminnelse som inte kan tillgodoses med produkt som finns i öppna handeln.

Mål: Att med hjälp av påminnelsehjälpmedlet självständigt utföra aktivitet eller ta del av information.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Beställs via Ny produkt i Förskrivarportalen efter konsulentkontakt

Dokument: Upphandlat sortiment saknas.

2227 Varseblivningshjälpmedel

Ur och klockor

Kriterier: Vid behov av stöd med tidsuppfattning, påminnelse och planering som inte kan tillgodoses med produkt som finns i öppna handeln.

Mål: Att självständigt kunna strukturera, planera och få stöd med tidsuppfattning.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad och checklista för kognition och uppföljning kognitiva hjälpmedel

Almanackor, kalendrar och planeringssystem

Kriterier: Till brukare med behov av stöd för planering, tidsuppfattning och påminnelse som inte kan tillgodoses med produkt som allmänt förekommer i öppnahaniteln eller med egen mobiltelefon. Om brukaren inte kan hantera hjälpmedlet självständigt krävs stöd i hanteringen.

Mål: Att självständigt kunna planera och strukturera sin vardag.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Via produktbeställning eller konsulentorder (se sortimentblad Kognitiva hjälpmedel)

Dokument: Sortimentblad, Checklista för kognition, Uppföljning kognitiva hjälpmedel och Uppföljning appar/programvaror i portalen

2236 Inmatningsenheter till datorer

Tangentbord

Kriterier: Person som ej har förutsättningar för att kunna använda vanligt tangentbord på grund av grav funktionsnedsättning samt förhindra ofrivilliga tangenttryckningar.

Mål: Att självständigt kunna hantera dator i vardagsaktiviteter.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Konsulentorder.

Dokument: Checklista Styrmedel datorer. Upphandlat sortiment saknas.

Alternativa inmatningsenheter (avancerade styrdon, t.ex. ögonstyrning)

Kriterier: Grav nedsatt och/eller ingen fysisk funktion i armar och händer. Behov av att kunna styra med ögon, läppar, huvud, sug och blås eller röststyrning. Till personer utan handfunktion.

Mål: Att självständigt kunna hantera dator i vardagsaktiviteter.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Checklista för dataanpassning och datakontroll. Upphandlat sortiment saknas.

Programvara för inmatning (styrsätt med hjälp av röst

Kriterier: Endast anpassning av styrfunktioner på den enskildes egen dator. Grav nedsatt och/eller ingen fysisk funktion i armar och händer

Mål: Att vara självständig i vardagsaktivitet via sin egen dator

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Checklista anpassning styrmedel till datorer. Upphandlat sortiment saknas.

Hjälpmedel för att positionera skärmpekare och för att välja objekt på bildskärm (t.ex. joystick, mus)

Kriterier: Nedsatt och/eller ingen fysisk funktion i armar och händer vars behov inte kan tillgodoses med produkt på öppna marknaden. Endast anpassning av styrfunktioner på den enskildes egen dator.

Mål: Att vara självständig i vardagsaktivitet via sin egen dator

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Checklista anpassning styrmedel till datorer. Upphandlat sortiment saknas.

2290 Hjälpmedel för kognitivt stöd

Kognitivt bildstöd för utförande av dagliga livets aktiviteter

Kriterier: För personer med kognitiv nedsättning med behov av stöd i form av bilder, eller manuella planeringsverktyg. Tex bilder, almanacka och magnetstavla som inte kan köpas som konsumentprodukt

Mål: Att kunna planera och organisera sin vardag med hjälp av bilder.

Särskilt hjälpmedelsärende: Nej

Beställning: Produktbeställning

Dokument: Sortimentblad och Checklista kognition.

24 Hantering och transporter av produkter

2413 Fjärrsystem, system för omgivningskontroll

Fjärrsystem

Kriterier: Grav nedsatt och/eller ingen fysisk funktion i armar och händer. Behov kan inte tillgodoses med produkt på öppna marknaden.

Mål: Att självständigt kunna styra funktioner i sin bostad.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja.

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Checklista för dataanpassning och datakontroll. Upphandlat sortiment saknas.

Programvara för omgivningskontroll

Kriterier: Grav fysisk funktionsnedsättning. Personer som ej har förutsättning att t ex kunna tända och släcka lampor i bostaden, trycka på/av tv och musikanläggning eller sköta funktioner på vårdsäng. Larm och telefoni ingår ej. Behovet ska inte kunna tillgodoses med produkt på öppna marknaden.

Mål: Att självständigt kunna styra vardagsteknik i den enskilda bostaden.

Särskilt hjälpmedelsärende: Ja

Beställning: Konsulentorder

Dokument: Checklista omgivningskontroll.